Barn och biograf

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

BARN och BIOGRAF

EN ORIENTERING MED HÄNSYN TILL CENSURUPPGIFT OCH GÄLLANDE FÖRORDNING AV GUSTAF BERG Föreståndare för Statens biografbyrå, ord, granskningsman av biografbilder

STOCKHOLM, SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET, 1916BARN och BIOGRAF

EN ORIENTERING MED HÄNSYN TILL CENSURUPPGIFT OCH GÄLLANDE FÖRORDNING AV GUSTAF BERG Föreståndare för Statens biografbyrå , ord. granskningsman av biograf bilder.

STOCKHOLM SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET, 1916

Denna lilla skrift bilägges ett Statens biografbyrås utlåtande till Kungl. Maj:t. Sin anslutning till dess principiella innehåll förklara däri andre ordinarie granskningsmannen fil. lic. **Gunnar Bjurman** *och byråns övriga experter på den inspelade filmens område: seminarieadjunkten* **Marie Louise Gagner,** *med. d:r* **Jakob Billström** *och med. lic.* **A. Alfvén.**

Då nu i det närmaste fem år förflutit, sedan biografförordningen tillkom och trädde i tillämpning, och då samtidigt härmed för första gången ett besvärsmål anhängiggjorts, berörande den uppdelning av materialet i barntillåtna och icke barntillåtna (med åldergräns vid 15 år) filmer, som otvivelaktigt är en av den svenska biografförordningens kärnpunkter, torde det vara lämpligt att från granskningsmannahåll lämna en överblick över censurproblemet och dess lösning i princip och i praktiken. Denna överblick begränsas i någon mån i det följande av det aktuella behovet med hänsyn till nyssnämnda besvärsmål, men vidgas utöver denna ram i vissa hänseenden med sikte på ett klarläggande av en del besläktade spörsmål, som tid efter annan tränga sig fram både i den fackliga och den allmänna diskussionen.

Biograf och censur.

Att över huvud taget diskutera behovet och berättigandet av biografcensur i största allmänhet är numera en överloppsgärning. Det var så egentligen redan för fem år sedan, då alla bestämmande faktorer hos oss enigt samverkade till dess införande. Biografen själv hade mer än väl sörjt för motiveringen, och vittnesbördet från andra länder, som följt vårt exempel, pekar åt samma håll. Senast är det nu i Amerika, där filmindustrien nått en ofantlig utveckling, somönskan gör sig gällande att få en så vitt möjligt enhetlig och rationell lösning av problemet, och varifrån man börjat studera det svenska föredömet. Alltjämt och allestädes i världen har det sin giltighet, som för ett av Europas stora kulturländer formulerats så, att *det är ett odisputabelt faktum att för millioner människor biografen* jämte tidningarna är *den enda andliga näringen,* och att det sålunda icke kan eller får vara likgiltigt vilket inflytande den utövar på ett folks andeliv. Den särställning och egenart, som ligger i biografens väsen och tillvarelseform, som utesluter alla paralleller och som i och för sig motiverar en särskild uppsikt, är för övrigt redan i de ur institutionens synpunkt prehistoriska dokumenten och därefter i mångahanda måtto så klarlagd, att därom icke behöver vidare ordas.

Men hur har nu censuren verkat? Ett svar kan alltid givas: se på biograferna! Se på vad där bjudes på duken — inte utanför på affischtavlorna, inte på de skrikande annonserna och i de stundom bedrövliga texthäftena — alltså just på duken, genom filmen. Uttömmande är svaret dock icke, och ett sådant kan knappast givas annat än åt den, som kan sättas i tillfälle att taga jämförande hänsyn till vad duken *icke* bjuder, men som, censuren förutan, skulle i de flesta fall vara dess dagliga och stundliga repertoar. Censorerna själva böra ju icke vittna i målet. Facket, som till en del kan ha överblickens förutsättning, är också jävigt och tiger naturligtvis helst. Emellertid ha naturligtvis både allmänheten och facket sina meningar om saken, inbördes skiftande på båda hållen. Jag skall här uttaga några prov, som var för sig och tillsammans kunna vara belysande.*En röst från kyrkan.*

Det första hämtar jag ur en artikelserie helt nyss i den kyrkliga tidskriften »Vår lösen», där förf. (pastor *John Melander)* synnerligen vederhäftigt lägger upp det kyrkligt sociala problemet med avseende på kinematografin. Han har själv varit i tillfälle att titta in bakom censurens kulisser och »*fick där skåda fast otroliga saker*». Han vittnar, att censorernas uppgift »är i sanning oerhört svår och viktig» och framställer frågan, »vilket gagn ha vi haft av vår biografcensur», som besvaras därmed, att den 1) verkat välgörande redan genom sin blotta tillvaro och 2) förskonat allmänheten från sänkande inflytelser genom biografen *i högre grad än man kanske i allmänhet anar* (kursiv. här). »Vi må sannerligen», fortsätter han, »vara tacksamma för, att vi ha vår censur! Och då vi på biograferna få se ett och an nat stycke, som vi — och det av goda skäl — skulle önska förbjudet, så böra vi betänka, att censorn ej kan förfara så strängt, som han själv mången gång kunde önska. Han är bunden av lagens föreskrifter och måste i händelse av klagomål kunna även juridiskt försvara sin åtgärd. Vidare måste han taga hänsyn till det moraliska genomsnittsomdömet i folket för att ej äventyra hela censorsinstitutionen. Censuren måste gå pedagogiskt tillväga och så småningom söka höja nivån.»

Det moraliska genomsnittsomdömet?

Mot detta betraktelsesätt finnes ur censurens synpunkt intet att invända. Så mycket mera kunde däremot vara att säga om de uttryck för »det moraliska genomsnittsomdömet i folket», med vilka den rätt ofta konfronteras. För att icke taga ett sjumilasteg från det nyss anförda lägret till dess antipodiskamotsats väljer jag ett prov så nära den nyss citerade »Vår lösen» som möjligt i huvudstadens dagspress. Det utgöres av början och slutet av en artikel, vars huvudinnehåll utdraget jämväl låter ana:

Det var en tid riktigt modärnt att utgjuta sin vredes skålar över de mer eller mindre rafflande dramer, som för en häpnande allmänhet visades å biografernas vita dukar. De skulle vara så omoraliska och verka så förvildande på ungdomen. Och därför måste både censur och portförbud införas. Antagligen till mycket stor nytta — åtminstone för censurkommittén, om ej för annat.

Men om man tycker, att de här omhandlade dramerna voro så farliga, så bevisar detta endast att de indignerade, till mogen ålder komna, glömt bort sin egen glada ungdom, då man på gator och gårdar fick se “dramer“ förevisade, så hemska, att de borde vara tillräckliga att skaffa halva den nutida mänskligheten nervchocker av fasa. Dessa ambulerande förevisare av morddramer — — —. (Efter en redogörelse för dessa dramer med “scener så fasaväckande framställda, att man kunde bli tveksam om vem som var blodtörstigast: ’artisten’ eller boven etc., etc.): — — “Ja, sådana voro de ’dramer’, som den tidens ungdom fick till livs. Men man var nog inte så blödig och pjåskig på den tiden som nu; men sådant växlar nog allt efter tiderna, fram och tillbaka. Vad som var bra ena året, är skadligt ett annat och tvärtom. Ännu på 1700-talet ansågs det ju vara ganska nyttigt, om ungdomen fick se syndens lön i bokstavligaste mening, ty då kommenderades skolornas barn att bilda spetsgård när man skulle halshugga eller hänga grova missdådare och kanaljer.

Men antagligen var den tidens uppfattning lika välmenande och ofelbar som nutidens censur och portförbud.

Ture Nermans vittnenbörd.

Från ett besök å Statens biografbyrå och en titt i dess gjftskåp vittnar det kända märket T. N., då i »Nya Samhället», följande:

Att censura är ju alltid en ytterst grannlaga sak, och som bekant försspordes ju i början av Biografbyråns verksamhet en del opposition. Sedan blev det emellertid lugnt, och knappast torde heller något vara att invända mot det sätt, varpå censuren f. n. skötes. Man klipper med känslig hand och fördomsfri smak. — — — Vad är det nu som klipps? Pornografiska eller s. k. osedliga saker ytterst sällan, möjligen nå’n gång en dans eller dylikt, som går utöver detkonstnärligas gräns. Nej, så gott som all förbjuden film är sensations- eller skräckd:o. Jag fick se ett urval sådan och erkänner, att dess censurerande var fullt befogat. Det kan t. ex. inte vara fördelaktigt att

förevisa ett mord på en krog, där offret omständligt grävs ner i en källare, eller en i detalj inspelad avrättning eller — kanske det mest nervkittlande — hur en levande man fastbunden vid en timmerstock sakta förs fram mot en kaptrissa. Förmånligt är det inte heller att lära folk lätta effektiva knep för hotellstölder och hur man av ett vanligt väckarur gör en gedigen helvetesmaskin. Att se negrer flå levande ormar var också en njutning som man gott kan önska publiken befriad ifrån. Konstnärlighet hade däremot en censurered bit, där Betty Nansen skär pulsådern av sig, men den var alldeles tillräckligt olustig för att rättfärdiga ett klipp — — —.

Ett fackmannauttalande.

Som fackmannaomdöme slutligen åberopar jag ett uttalande av en erfaren biografman (verkst. dir. i A.-B. Malmö Biografteatrar *J. Edv. Kock)* i Filmbladet för den 15 okt. 1915; han skriver bl. a.:

Den svenska rikscensuren för biografbilder har under den korta tid den varit i verksamhet endast gjort gott och visat sig i högsta grad nödvändig och gagnelig för den sunda utvecklingen av biografverksamheten i Sverige. Den som blott en enda gång varit i tillfälle att se, med vilka osmakligheter vissa filmsfirmor ej försmå att utsmycka sina dramer, men vilka av censuren klippts eller helt förbjudits, skall aldrig med gott samvete komma fram med förslag om biografcensurens avskaffande. Dess välbehövlighet är så uppenbar och dess verksamhet har varit så välsignelsebringande för den svenska biografrörelsen, att det är en glädje och ett behov att få erkänna det. Hela biografverksamheten har så att säga höjts upp på ett högre plan, allmänheten har fått ett ökat förtroende för vad som bjudes på den vita duken, och utan fruktan kunna föräldrar sända sina barn till de biografer, som ge barnföreställningar.

Jag har glädjande visshet om, att hr Kocks sålunda uttalade mening är den förhärskande bland dem av fackets män, som i sina biografföretag se något annat och mera än ett geschäft för inhåvande av slantar för stunden. Naturligtvis anmäler även hr Kock avvikande mening från enstaka censurbeslut, och givetvis finnes det inom facket ocksåtotaluppfattningar som avvika från hans. Så länge biografmannayrkets utövande står den förste bäste fritt, som känner sig hågad, oavsett kvalifikationer, är detta helt naturligt. Även för en censor, som tagit till rättesnöre att *om* möjligt och *så vitt* möjligt arbeta *med* facket för branschens höjande — med största möjliga tillit till dess utövare och med förståelse för näringsgrenens egendomligheter — skulle det vara allt annat än glädjande, om han kunde tillgodoräkna sig fackets oblandade tillfredsställelse i hela sin gärning. Det vore hans klara underbetyg.

Ingen barnskillnad alls?

Den sist citerade fackmannen tillmäter med all rätt stor betydelse åt att föräldrar utan fruktan kunna sända sina barn till de biografer, som ha barntillåtna program. (Vi kalla för korthetens skull dessa program *»röda»,* efter färgen på dithörande censurkort; de icke barntillåtna äro *»gula»,* de helt förbjudna *»vita».*) Insikten härom är säkerligen också mycket allmän i branschen och understödes tillika av vissa praktiska skäl. Dock har vid biografägaremöten en och annan röst höjts emot »censurens tredelning» och från ett mycket överraskande håll påyrkats särskiljande rätt och slätt i förbjudna (för alla) och icke förbjudna. Som efterföljansvärt exempel åberopas Norge, där tudelningen praktiseras, men det är att märka, att man i Norge är mycket litet belåten på alla håll med den anordningen, och att det helt visst är en tidsfråga blott, när man även där kommer fram till vårt system. I andra länder har man överallt detta, ehuru med varierande åldersgräns. Följden av enbar tudelning hos oss skulle ofrånkomligen bli den, att censuren finge göra en hel del av denuvarande gula filmerna röda och en annan del vita. Följden härav skulle i sin tur bli den, att kritiken från vissa håll över det barntillåtna, som med rätt eller orätt gör sig hörd nu, då den röda utsovringen lyckligtvis kan göras ganska effektiv, snart skulle taga en högre ton. Och förlusterna av en massa filmer i det gula fältets yttre kant — av vilka en hel del givetvis ha konstnärligt berättigande och god dragningskraft — skulle inifrån facket framkalla mycken veklagan. Om något i biografförordningen är, i motsats mot vad däremot påståtts, naturligt och förnuftigt samt tillika praktiskt lämpligt, så är det att en skillnad och en skarp skillnad drages mellan bildmaterialet för barn och bildmaterialet endast för »äldre». Utsikterna att rubba denna hos oss och nästan allestädes i världen prövade ordning torde vara de minsta tänkbara.

Åldersgränsen.

Var man sedan vill sätta åldersgränsen är en sak, som synnerligen väl låter sig diskuteras. Här i Sverige har den satts till 15 år av åtskilliga skäl, bland vilka de torde vara starkast, att denna gräns nära ansluter sig till den obligatoriska skolålderns utlöpande och den kriminella ansvarighetens inträde. Det har talats om att höja gränsen,

och goda skäl kunna andragas för en sådan höjning. De »äldre» på biografspråk äro nu faktiskt till stor del sådana, som skulle kallas barn om det vore fråga om teater, varieté o. d.

Huru än gränsen fastställes, erbjuder dess praktiska upprätthållande svårigheter. Beklagligtvis tagas dessa svårigheter alldeles för lätt på många håll. En 10- à 12-åring, som inte är alltför bortkommeneller småvuxen, pressar sig nog ofta in, där barn icke äga tillträde. I många biljettluckor nöjer man sig med vederbörandes egen eller en tanklös följeslagares (»målsmans»!) försäkran och avvisar såsom en absurditet (»man kan väl inte fordra prästbevis heller!») det faktum, att det är biografägarens *skyldighet* att utröna den verkliga åldern, hur han nu vill gå till väga, och *hans ansvar,* om överträdelse begås. Poliskontrollen är i synnerhet i denna del tyvärr mycket otillfredsställande.

Ont om »röda» bilder?

En med tredelningen sammanhörande förment olägenhet, som man då och då får höra beklagad i facket, är den, att det skulle vara »ont om röda filmer». I konsekvens härmed får Statens biografbyrå stundom påstötningar att behjärta »de röda biografernas» trångmål. Härtill skulle ju kunna svaras blott det, att det icke kan vara censurens uppgift att sätta gränsen mellan rött och gult ur synpunkten av att en viss del av ett givet material skall komma de röda biograferna till godo. Det är ju fastmera dessas och deras furnissörers sak att tillse, att ett tillräckligt kvantum »rött» finnes för handen. Och från många håll betygas samstämmigt, att det inte är någon omöjlighet att skaffa in filmer av vad slag det vara må. Det är bara så, att det inte är så lockande affär att göra i kortare filmer (de röda äro i genomsnitt kortare än de gula), som att handla med de »stora slagnumren».

Men även om man ser blott till det befintliga materialet, hur förhåller det sig nu med detta antagande, som visst en och annan upprepat för sig till dess han tror det själv, att det är så rysligt ont om rödabilder här i landet? Av 4,039 filmer, granskade 1 juli 1914—30 juni 1915, blevo 3,565 röda, 353 gula (och 121 vita). Alltså, i genomsnitt 86 procent av alla filmer bli röda. Ja, men det ställer sig annorlunda i metertal, brukar vara nästa invändning. Sant! Av 1,171,771 meter blevo 723,601 meter röda, d. v. s. drygt 61 procent. Ytterligare kommer den invändningen, att det är speciellt de inspelade bilderna, som svårigheten gäller, ty naturbilderna äro ju praktiskt taget undantagslöst röda. Nåväl, förutom det att »de röda biograferna» i större utsträckning begagna sig av naturbilder än »de gula», ställer sig saken i verkligheten så här: av 4,039 filmer blevo 3,565 röda, vilken senare summa innesluter 2,345 naturbilder; återstår alltså *1,220 inspelade röda bilder mot 353 gula.* Och i metertal: av 1,171,771 meter film ha 723,601 blivit röda; frånräknas 337,434 meter naturbilder såsom röda, återstå 386,167 inspelade röda meter (mot 270,512 meter gult och 77,658 meter vitt). Sålunda, även om man helt och hållet bortser från naturbilderna och tar endast de inspelade i betraktande, ställer sig saken så, att de röda biograferna ha att välja bland 1,220 filmer av en genomsnittslängd om 316 meter, när de gula ha att välja närmast bland 353 av en genomsnittlig längd om 766 meter. Därmed är samtidigt talet om att det är »särskilt ont om småbilder» belyst. För att få en något färskare statistik kunna vi hålla oss till siffrorna för kalenderåret 1915. Då granskades inalles 1,463,766 meter, fördelade på 4,529 filmer, härav 2,095 st., 1,099,983 meter, inspelade. Frånräknas 126,045 meter vita filmer (187 st.), återstår 973,938 inspelade meter, tillåtna (frånsett inalles 14,858 meter småklipp ur röda och gula).Härav blevo (2,434 naturbildsfilmer om 363,783 meter alltså lämnade ur räkningen såsom självklart röda) *1,394 st. filmer* om tillhopa 576,588 meter *röda* och *514 st. filmer* om tillhopa 397,350 meter *gula.* (Som biprodukt få vi, att en röd, inspelad film i genomsnitt mäter 414 meter, en gul 773 och en vit, där det smärre och det större mötas, 674 meter.)

Även om så skulle vara, att de röda biograferna äro flera än de gula — något som jag icke är alldeles säker på — och om man låter de gulas möjlighet att välja även ur det röda kompenseras av de rödas större krav på diverse naturbilder, så måste det med ovan anförda siffror för ögonen medgivas, att talet om att »det är så ont om röda bilder» redan under nuvarande anskaffnings- och censurförhållanden är en sanning — med ytterligt stark modifikation.

Affärsintressena och censuren.

Av det närmast föregående ha vi sett det tekniska resultatet av censurens uppdelning av filmmaterialet, varav kunnat inhämtas, att denna icke skapar några oöverstigliga hinder för branschen. Man får nog ofta höra, att Sverige är ett litet land, där endast en bråkdel av det antal kopior, som göra en inspelning lukrativ, kan finna avsättning, och att man därför icke kan laga så mycken hänsyn till svenska krav, vilka allmänt erkännas såsom kulturellt högtstående, som till andra länders, exempelvis (dock förr mera än nu) Rysslands, Balkanstaternas, de sydamerikanska republikernas, m. fl., med deras mera utpräglade smak för det rafflande och bloddrypande. Vill man i Sverige icke hålla till godo med vad som bjuds, så kan man få slippa filmerna! Nåväl, låt oss slippa dem! Eller hellre: låt oss få välja ut vad sompassar oss. Å andra sidan är det icke utan exempel att även betydande världsfabrikat gjort sig noga underrättade om de svenska censurprinciperna för att taga dem till efterrättelse i sin tillverkning, under betygande av att man tillmäter den skandinaviska marknaden icke ringa betydelse och betraktar de svenska censurprinciperna såsom de ledande på området.

Den stora världsfirman Pathé Frères, vars representant här nu för första gången anhängiggjort ett besvärsmål rörande blott barnförbud, har som bekant inlagt stora förtjänster om den kinematografiska kulturen, och det är mycket tack vare densamma som det är möjligt att driva »röda» biografer här i landet. Den står utom tävlan ifråga om all slags undervisningsfilm, men representerar också på inspelningsområdet en genomsnittligt hög standard. Dess produkter bära prägel av den romanska kulturen med dess många tilltalande sidor jämte de drag av densamma, som äro oss nordgermaner mera främmande. En ej ringa del av dess tillverkning är numera förlagd till Amerika och företer stark påverkan av sin inspelningsmiljö, en påverkan som ofta men icke alltid är fördelaktig. Amerikansk till sitt ursprung var sålunda den film, »Banditens ånger», vars totalförbud Pathéfilialen här för några månader sedan överklagade hos Kungl. Maj:t för att, sedan Statens biografbyrås yttrande avgivits, återkalla besvären. Även i det aktuella klagomålet är det, i den mån det här kan vara tal om ett »ekonomimål», ett kombinerat franskt-amerikanskt-tyskt-svenskt affärsintresse som för ordet — svenskt väl till minsta delen, liksom den svenska filmen i allmänhet ännu spelar en liten rollbredvid den utländska (203,103 mtr mot 1,260,636 under 1915).

I en skriftväxling mellan klaganden och biografbyrån före besvärsmålets anhängiggörande sökte firman göra gällande, att filmen är »i varje avseende rent ideell» och »måste kunna ses av ung och gammal utan att utöva något som helst skadligt inflytande», varför man anhöll om ändring i censurbeslutet. Härtill genmäldes, att den omständigheten att byråns pedagogiska expert deltagit i filmens avgörande gåve vid handen, att möjligheten att tillåta densamma röd varit under övervägande med negativt resultat. I själva censurbeslutet låge ett underkännande av omdömet, att bilden måtte kunna ses av ung och gammal utan att utöva skadligt inflytande, såvitt som i ordet ung innefattades barn under femton år. Det må i förbigående anmärkas, att firman i det »i varje avseende rent ideella» innehållet inkluderade även ett synnerligen krasst rånmord, avstraffat med ett dråp — åtskilliga andra detaljer att förbigå — för att giva ett exempel på hur man kan komma till den punkt, där diskussionen om en ändring i beslutet lämpligen kan upphöra och ersättas med formell besvärshänvisning. Jag vill eljest icke här ingå på analys av detta speciella filmfall, vars behandling närmare motiveras i de därför ansvariga granskningsmännens direkta utlåtanden till Kungl. Maj:t. Det gäller här mera att komma till en utveckling av de principiella grunderna för barngränsens uppdragande i praktiken och till en översikt över de praktiska verkningarna härav i stort sett.

Det är för övrigt i stort och icke i detalj som denna sak måste ses. Att någon gång en film kan bliva röd,som kanske hellre borde varit gul — och vice versa — kan icke undvikas, så sant som granskningsmännen som andra äro människor med möjlighet att taga fel, och så sant som det är ogörligt att på en gång motsvarade varandra korsande pretentioner, som från olika håll ställas på deras bedömning. Att det emellertid icke är affärsintresset, som får fälla utslaget, bör vara självklart. Mot dess rent materiella synpunkter står det oändligen överlägsna kravet på skydd för det unga släktet. Dessutom är det i frågan röd eller gul ofta eller oftast svårt att fastställa ett ekonomiskt värde. En film låter sig kanske utnyttjas minst lika förmånligt i gula program som i röda, och det är icke så alldeles sällsynt att en filmintressent rent ut önskar få en på gränsen stående film hellre gul än röd, särskilt om han därigenom kan helt eller delvis undgå klipp.

Opinionens påverkningar.

Ojämförligt större hänsyn fordrar den allmänna opinion, som skulle kunna identifieras med det ovan citerade »moraliska genomsnittsomdömet hos folket». Granskningsmännen behöva hålla sig i ständig kontakt med detsamma, naturligtvis utan att bliva rö'n för opinionernas kastvindar. Att vidmakthålla en sådan kontakt går icke alldeles av sig självt. En väg därtill är att på själva biograferna noggrant studera de olika motivens och framställningssättens publikverkan. Det är för censorerna nödvändigt att såmedelst jämt och samt kollationera teori med praktik, och det försummas icke. Mera direkt får man endast höra av enstaka röster. Pressen lämnar i stort sett icke mycken ledning, då tyvärr filmrecensionen ännu står på ett mycketoutvecklat stadium. Med några få desto mera glädjande undantag för ansvarskännande och omdömesgill filmbedömning i de största dagstidningarna, ägnar den övervägande delen av pressen endast reklammässiga omnämnanden åt biografföreteelserna, av en art och en halt som föga skiljer sig från biografvärldens eget i gemen lågtstående reklammakeri. Den som är i tillfälle att genom tidningsurklipp följa de tusentals filmbanorna genom landet, får snart en känsla av karusell, när han spårar de »nervkittlande» etc. etc. »slagnumren» på deras cirkulation; vart och ett representerar på varje ny station det utomordentligaste och framför allt det sevärdaste som kan tänkas, för att veckan därpå kanske få en spark nedåt till förmån för den ännu utomordentligare och ännu sevärdare efterträdaren. Och så vidare i oändlighet. Av den vederhäftigare recensionen har censuren det värdefullaste stöd och direkt nytta, men i ännu högre grad för fackets och publikens skull är det på det livligaste att önska, att biografrecensionen måtte allmänt uppnå den ståndpunkten. En och annan gång får man genom pressen »Från allmänheten» höra av en röst, som ger sin mening tillkänna rörande en enstaka film, vilken anses oriktigt bedömd, och stundom vänder man sig direkt till Statens biografbyrå med sin kritik. Till sådana utslag av nitälskan, även när man icke kan dela vederbörandes uppfattning, måste ju censuren ställa sig välvillig, samtidigt framhållande att man icke bör falla för frestelsen att för en enstaka oöverensstämmelse bryta staven över allt vad censuren uträttar. Man har i sådana fall kunnat uppnå det resultatet, att en bekymrad far eller mor känt sig ganska lugnad, kanske gått från tankeutbytet med ett i blick ellerord uttalat »tack å mina och många andra föräldrars vägnar för det arbete ni uträttar». Ett enda sådant tack är lika mycket värt som all den erkänsla, biografnäringen borde hysa och kanske också hyser för mången på den vägen avvärjd opinionsstorm.

Auktoritativa offentliga uttalanden om biografcensuren och dess verksamhetsresultat höra numera till sällsyntheterna, vilket kan vara ett vitsord i och för sig. Av märkligare sådana från senare tid äro knappast mer än två att anteckna, från förstakammarförhandlingarna i fjol och i år. Vid förra tillfället åberopades biografcensuren som argument för teatercensur. Vid det senare berördes icke censuren direkt, så vitt tillgängliga referat utvisa, men det anfördes, på tal om ökat skydd för kvinnor mot till osedlighet syftande bemötande på offentliga platser, att »en ungdom, som uppfostras i en stor stad under intrycken av nutida litteratur, *biografer* m. m. (kurs. här), har mycket svårt att betrakta denna sak på annat sätt än den gör; kan man icke göra något för att minska missförhållandenas orsaker, hjälper det föga att slå i luften med strafflagsskärpningar.» (Talaren var vid båda tillfällena prof. Thyrén). För så vitt det kan inläggas en avis åt biografcensuren i det sist anförda, så går den förvisso icke i riktning mot förändring till släpphänthet, i all synnerhet väl icke i fråga om det som skall förevisas för den allra yngsta ungdomen.

Det vore alls icke svårt, om så vore av nöden, att åberopa mycket starka auktoriteter, företrädande i övrigt mycket olika meningsgrupper, villiga att giva censuren sitt stöd. Men detta vore så mycket mindre behövligt, som censuren ju åtnjuter statsmakternas fullastöd och hittills icke sett någon sin överklagade åtgärd i högre instans upphävd.

Rättesnören och tillämpning.

Med det ovan anförda om de inflytelser, som kunna söka göra sig gällande, har jag för ingen del velat låta påskina, att censorsuppgiften finge bestå i en kompromiss mellan opinioner eller i kapitulation för mäktiga direktiv emot egen uppfattning. Granskningsmännen hava att så länge de åtnjuta förtroendet att stå kvar på sina poster, följa förordningen och tillämpa den efter förstånd och samvete. Utom de allmännare föreskrifterna om att

icke tillåta bilder, vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen etc., åligger det dem att icke till förevisning vid sådan föreställning, till vilken barn under 15 år lämnas tillträde, godkänna bilder, *»som äro ägnade att skadligt uppjaga barns fantasi eller menligt inverka på deras andliga utveckling eller hälsa».*

Formuleringen, och otvivelaktigt även andemeningen, är vid. Det vore också otänkbart att i en lagparagraf komma de tusentals enskildheter i den oändliga provkartan av filmtemata närmare, som det gäller att rensa bort. Lika omöjligt vore det också att göra en tillnärmelsevis uttömmande uppräkning av de skäl, på vilka ett barnförbud kan och bör grundas. Det är endast möjligt att i grova drag antyda några av de huvudprinciper, som censorerna följa, och som ingalunda kunna vara överraskande för någon, som tänkt sig in i ämnet.

Först och främst gäller det att från den röda filmen hålla fjärran det skräckinjagande, som uppskärrarbarnasinnet och fyller det med hetsande minnesbilder. Det bloddrypande, det alltför vidunderliga, det grovt brottsliga och det i egentlig mening nervkittlande faller för den regeln. Det i bättre mening spännande, som kan ligga i en naturlig och följdriktig händelseutveckling, icke alltför halsbrytande, anses däremot icke alls vara av ondo.

Vidare är det klart, att allt det i ringaste mån eller antydningsvis sexuellt »pikanta» utmönstras. Men hit hör också, att krångliga äktenskapskomplikationer, lättsinnigt förhållande mellan könen och givetvis alla »heta», passionerade eller jolmiga scener, avvisas. Däremot är det censuren omöjligt att följa dem, som — för att citera en kollega — »i nära nog vilken samvaro som helst på den vita duken av två personer av motsatt kön spåra något erotiskt gement.» Av given anledning vill jag särskilt framhålla att t. ex. ett vanligt hyggligt frieri med tillhörande »förlovningskyss», eller en raljant liten notis om att en köksa får påhälsning av sin gardist o. d. inte förmår censuren att rynka ögonbrynen; man har fått höra detta fordras, men vilken oskyldig novell eller vilket harmlöst anekdotblad skulle enligt sådana principer kunna sättas i en minderårigs hand?

Ett stort fält för sin utskiljande verksamhet har censuren i allt det Nick-Carter-mässiga, som givetvis med särskild skärpa fjärmas från de röda biografernas material. Detta innebär å andra sidan icke, att varje detektivfilm skulle behöva barnförbjudas, eller att så sker.

Än vidare är det klart, att censuren är mån om att inte släppa fram bilder, som direkt äro ägnade att lära barn odygd i hemmet och skolan eller farliga vågspelför egen del (t. ex. lek med skjutvapen, så vida icke framställningen just är ägnad att inge respekt för faran), icke heller fylleriscener, inkorrekta dansformer, lössläppt flirt, grymhet mot djur, självmord — med mycket mera sådant. Ur indian- och krigsfilmer utsovras givetvis scener av blodsutgjutelse, dödande på nära håll o. d., men däremot icke i allmänhet bataljstycken. Inte heller kan censuren se så surmulet på världen, att den skulle förkasta ett lustigt skolpojksputs, ett oskyldigt pensionsnojs och diverse därmed besläktat, när det bäres upp av verkligt gott humör och icke urartar i smaklöshet.

Mera summariskt uttryckt kan den fordran uppställas på den röda inspelade filmen, att dess handling skall vara sund och korrekt, framställa påtagligt det rätta som rätt och det orätta som orätt, icke gå in på kusligheter och »skarpa sensationer» eller innöta förbrytelsemotiv och alldeles icke syssla med köns- eller tilltrasslade äktenskapsproblem. Däremot är det för mycket begärt, helst som de röda programmen äro avsedda även för s. k. familjeföreställningar, att varje röd film skall avhandla endast sådant, som barn i allo »förstå sig på», blott den icke är ägnad att orena deras naturliga föreställningsliv.

Med dessa konturer torde det vara någorlunda antytt, var gränsen ungefärligen går även i de oräkneliga fall, som icke exemplifierats. Men det är inte så lätt att i praktiken sätta den som att i teorien draga upp den. Gränsfallen kunna vara hårfina, och misstag kan aldrig helt uteslutas även med största omsorg. I tveksamma fall sker samråd, och med den i instruktionen inrymda möjligheten till en viss arbetsspecialisering ha granskningsmännen givetvis ickeförbisett värdet i synnerhet på denna punkt av de förutsättningar för barnpsykologisk bedömning, som stå till buds genom byråns pedagogiska expert. När den ordinarie granskaren ser sig ställd inför ett gränsfall mellan gul och röd, och nämnda expert med bestämdhet uttalar sig för ettdera, så är det icke allenast stricte efter granskningsreglementet korrekt, att de båda enas om sådant avgörande, utan ligger även i sakens natur att så skall ske — och att proceduren därmed är för censurens vidkommande avslutad.

»Omcensurering» och »övercensur».

Nu kan det lätt inträffa, att ett sådant avgörande sätter ett streck i räkningen för en films tillämnade omedelbara placering. När man kan räkna rånmord o. d. till de ideella inslagen i en barnfilm, så kan man nog kalkylera censurutslaget oriktigt i andra avseenden. Man hör sig för, om det ändå inte kunde gå att få filmen »omcensurerad», det vill helst säga utslaget upphävt i första instans. När det nu inte går, så rycker man fram med avsikten att överklaga. Och någon gång klagar man.

Det är ju litet tråkigt, tycker man på somliga håll, att klagovägen bär så brant uppåt som direkt till Kungl. Maj:t. Därför har man tänkt, att proceduren nog skulle kunna göras lite gemytligare, och så kom det sig, att på ett tidigt stadium av censurens tillvaro funderingarna på en »övercensur» befunnos mogna att släppas fram i dagen för att sedermera allt emellanåt dyka upp i det fackliga rådslaget. Senast var frågan uppe på en biografägarekongress, och övercensurtankens förespråkare menade, att med en sådan anordning skulle »mycket bli annorlunda». Det må vara möjligt. Närmast väl i den riktningen, att någrafler gula filmer bleve röda och några fler vita bleve gula; över huvud taget att mildra censuren? Bortsett från det egendomliga i att en sådan tendens förordades från ett håll, där man kunde tyckas hänvisad till ett särskilt noggrant urval inom det officiellt röda, måste den föreslagna skiljenämndsformen te sig som oacceptabel. »Övercensuren» skulle enligt sakens natur tagas i anspråk i gränsfall eller ifråga om mera tveksamma filmer. Just i sådana fall ligger det också i sakens natur, att samråd ägt rum mellan olika censorer; möjligt och troligt är till och med, att olika vota föreligga med ett utslagsgivande tredje eller med sammanjämkning. Vilken av de i bedömandet engagerade censorerna skulle ingå i »övercensuren» och där med större styrka förfäkta sitt specialvotum — eller sina kollegers därifrån avvikande — eller det gemensamma slutresultatet? Kanske statens biografbyrås föreståndare i denna sin egenskap? Huru som helst, tror jag att varje censor skulle avböja att sitta som överdomare över sina kolleger. Proceduren bleve även dessförutan nog så oformlig, ty i regel skulle väl representanten för den bedömda filmen och censurmedlemmen komma att stå stick i stäv, och hur skulle de under sådana förhållanden ens kunna ena sig om den utslagsgivande tredje?

Censurarbetet måste vara i hög grad personligt och solidariskt. Gränserna för detsamma äro dragna genom förordningen, men inom dess ram är den etiska och estetiska bedömningen beroende av en möjligast enhetlig och konsekvent subjektivitet. Skulle varje dess yttring kunna underställas en ny procedur in casu, lupe arbetet fara att förryckas, mekaniseras, och dess produkt att bli själlös. Det bleve därtill såmycket omständligare, att expeditionskapaciteten, på vars elasticitet under snart sagt vilka omständigheter och tider som helst ställas stundom mycket långt gående anspråk, starkt äventyrades. Man tycks också förbise klagorättens dubbelsidighet och icke tänka sig in i, att ett motsvarande övercensurförfarande kunde påkallas även av andra intressen än fackets, och att censurens alltid prövande mellanställning mellan de mest divergerande krav, från den snävaste zelotismens till den obändigaste närings- och konstfrihetens, skulle åtstramas till olidlighet.

För min del kan jag av många skäl utom de anförda icke finna placering för en sådan instans mellan censuren och Kungl. Maj:t. *Där* står ju rättelse att få om icke med mindre så genom nya censorer, om de dittillsvarande icke finnas motsvara sin uppgift. Här är så mycket mindre anledning att se saken personligt, som förslagets förfäktare sorgfälligt förklarat sig icke avse något misstroende mot de nuvarande censorerna — vilket erkännande dessa ju ha skäl att finna tacknämligt — men jag tvivlar på att någon censor eller förslagsställaren själv skulle kunna nå därhän i personlighetsklyvning, att han kunde känna sig hemma på en gång i censuren och i övercensuren eller som på en gång filmintressent och övercensor, part och samtidigt domare. Därtill kommer, att man ju måste ställa sig särskilt obenägen mot den tänkta övercensuren, om man får med förslagsställaren förmoda att därigenom mycket skulle bli annorlunda, då ju detta »annorlunda» ur förslagets synpunkt måste tendera till ett slappare tillgodoseende av det allmännas såväl som fackets egen rätt förstådda båtnad.*Klagorätten.*

Att emellertid klagorätten består, är väl en nödvändig säkerhetsventil, och att den i något fall kommer till användning måste man finna begripligt. Detta har dock endast inträffat hittills i åtta fall av de i runt tal 15,500 beslut, som censuren tills dato meddelat. I samtliga fall har Kungl. Maj:t, som redan antytts, fastställt de överklagade besluten, utom i det sista, då klaganden så att säga vände med »Banditens ånger» i dörren. Även i ett

föregående fall har en Pathéfilm gått upp i konseljen, den svenska inspelningen »Två bröder» av den namnkunnige hr Algot Söderström. För tredje gången anmäler sig nu, genom »Pathé Frères Filial, Stockholm, S. Popert», ett Pathéfabrikat till nådig prövning. Det är »Den vackra skogsjungfrun», som det nu gäller att få rentvagen från censurens gula smink. I de dagar, då detta lilla häfte nedskrives (mot slutet av maj 1916), ställa sig ytterligare två klagomål i perspektiv, återigen rörande två Pathéfilmer, och det ena av dessa blir så till vida en ny märklighet, som en för den allmänna moralen nitälskande enskild person eller kanske rättare korporation förklarat sig betänkt på att överklaga *tillåtelsen* att förevisa en film, något som inte heller inträffat förut.Sistnämnda klagomål är, då häftet går i press, ingivet till civildepartementet och blir sålunda snart föremål för biografbyråns utlåtande. Det är Riksförbundet för sedlig kultur, som ogillar Pathé-filmen »Ärofull förlåtelse» (i annonsen kallad »Upprättelse»), spelad på Brunkebergsteaterns systerbiograf, Stureteatern. Då jag ännu ej haft tillfälle att taga del av klagoskriften, känner jag ej förbundets synpunkter på denna film, som censuren för övrigt inte med särskilt nöje släppt igenom, bl. a. på grund av dess ovanligt jolmiga texter, vilka med all rätt kritiserats av flertalet recensenter. Naturligtvis är filmen barnförbjuden.

Nya Dagligt Allehanda skriver om filmen i fråga, att »den måste absolut betecknas *som den bästa, teatern hittills bjudit, och som en av de bästa, huvudstadens publik haft tillfälle att se.* Det är hemmets värde, som här tolkas på ett sätt, vilket gör filmen lika uppfostrande som intressant» etc. (Kursiveringen enligt teaterns annons.)Om av principiella skäl någon, han må vara fackintressent eller icke, önskar få ett filmbeslut prövat och avgjort i högsta instans, så stör detta lyckligtvis inte i nämnvärd mån sammanlevnaden. Men det kan starkt ifrågasättas, huruvida det varit »hans mening som lagen gjorde», att Kungl. Maj:t skulle behöva gå i detaljprövning av gränsen mellan gult och rött på sätt frågan nu lagts. Det kan nämligen förutsättas, att förordningen mera tillkommit för att *skydda de svenska barnen* för grumlat fantasiliv än för att gardera dem mot förlusten att icke få se någon viss film, som en fabrik på ena eller andra sidan världshavet önskar föra till torgs. För att berättiga ett klagomål på sistnämnda basis borde det vara angelägnare att visa något reellt värde stå på spel än att sätta sig med sina »ideella» synpunkter lättvindigt i efterhand för censurens eventuella »förklaring», men det är, som förut påvisats, ingen lätt sak att påstå, än mindre bevisa, att man lider förlust genom att nödgas köra en film, så länge den håller, för salonger till vilka barn icke ha tillträde, i st. f. för sådana med barn närvarande. Om filmen annars är dragande, så att den går för fulla hus, och man har till affärsprincip att uthyra den mot procent av intäkten, så är det nästan sannolikare, att den blir mera inbringande som gul än som röd, eftersom entrén brukar vara åtskilligt högre för »äldre» än för barn.

Det tillkommer ej mig såsom formellt delaktig i det överklagade beslutet och solidarisk med detsamma att uttala någon förmodan rörande målets utgång. Däremot vill jag gripa tillfället, då möjligen dessa rader komma under filmmäns ögon, att varna mot att »klaga på gult», så vida icke något dess värre censurfelskulle göra det högeligen nödvändigt. Den gräns, man där rör vid, är öm, och genom att söka fingra på den oförsiktigt kan man lätt framkalla smärtsamma komplikationer. *Publiken* kan också gå till kungs, och bland den finnas många huvuden och många sinnen. Väl är det så, att besvärstiden utlöper på 30 dagar, och att en missnöjd åskådare har de flesta chanserna att komma för sent. Men kommer han, så har han motiv att åberopa, som äro ideellare än något filmstråtröveri eller någon eventuellt kuperad uthyrningsvinst. Det stora övertag, som filmintressenten själv nu har gentemot en sådan klagande i de trettio dagarna, behöver inte heller bli evärdeligt.

Det har glunkats om, att dåliga rådgivare vid en numera betydligt förfluten tidpunkt av misshumör kastat in i fackets rådslag en påstådd erfarenhet av »knepiga jurister», att man kan genom att överösa höga vederbörande med klagomål mot en ämbetsman, som förefaller en obekväm — klagomål, lika gott om befogade eller obefogade, bara klagomål och åter klagomål — lyckas tråka ut höga vederbörande, så att man blir av med den obekväme, ifall han inte är alltför fast placerad. Uppslaget kan ju vara ganska frestande, när det är fråga om en censor, vars förordnande kan »när som helst återkallas». Nu är det ingalunda min mening att göra troligt, att tanken någonsin sökt sig utlopp, allra minst genom nu aktuella överklagande. Men tankar komma, och tankar gå; tankar gå stundom igen. Det må då så gott först som sist ha påpekats, att nog kunna dylika andans svärd vara

tveäggade. Kan man tråka bort en censor i sänder, så är det förmodligen inte uteslutet, att man förr eller senare också kan tråka bort — klagorätten.*Kontrollen*

Om klagorätten är säkerhetsventilen gent emot för högt tryck från censurens sida, så borde poliskontrollen å censurföreskrifternas och biografförordningens övriga bestämmelsers efterlevnad vara regulator för biografidkarnes laglydnad. Av särskild vikt vore detta för barnskyddets effektivering. Tyvärr är denna kontroll ganska bristfällig, om man undantager vissa städer. I synnerhet ute på landsbygden, som numera rätt flitigt genomkorsas av ambulerande biografer, är den mestadels alldeles illusorisk. Med närmare påpekande härav har jag för något mer än ett år sedan gjort vördsam framställning till civilministern om åtgärder för vinnande av tillförlitligare kontroll och framkastat tanken på en anordning, som till sin huvudprincip bygger på en analogi med föreläsningsinspektionen men i praktiken förutsättes en mera genomförd lokalisering. Förslaget har varit underställt samtliga länsstyrelser m. fl. och har vunnit ganska enstämmigt understöd. Det senaste yttrandet (av K. Befde i Norrbotten), som kommit till offentligheten först nu och är representativt för flertalet, refereras i en ortstidning så:

K. Befde ansluter sig till den uppfattningen, att den av statens granskningsmän utförda bildgranskningen icke vinner avsedd effektivitet, särskilt vad angår ambulerande biografuppvisningar å landsbygden, och att bristen härutinnan sammanhänger med polisväsendets natur. Det omedelbara övervakandet av biografverksamheten åligger vederbörande polismyndighet, men kan helt naturligt under nuvarande förhållanden effektivt fullgöras endast i det fall att biografförevisning äger rum å eller i närheten av den plats, där polismyndigheten har sitt säte. Sker förevisningen åter å ort, där polismyndigheten icke har tillfälle att närvara, synes annan lämplig anordning för övervakandet erforderlig, därest överhuvud taget någon verksam kontroll skall utövas över att icke andra än behörigen godkända bilder förevisas eller att icke barn under 15 år bevista förevisningar, som äro för dem förbjudna. Det är icke attförvänta, att bland allmänheten finnes någon, som av enbart ordningsintresse utan offentligt uppdrag i förevarande avseende finner sig manad att tillhandagå polismyndigheten.

Hur långt det kunnat gå under nuvarande förhållanden belyses bjärt av en trafik, som ertappats vid behandlingen å Statens biografbyrå av ett litet filmlager, tillhörigt en resande förevisare. Någon av filmernas innehavare — de buro spår av flitigt begagnande — hade uppenbarligen för säkerhets skull, ifall något kontrollbesök av polisen skulle förekomma, försett sina filmer med censurstämplar, klippta från andra filmer och klistrade på de ogranskade! På en film satt den vilseledande stämpeln ännu kvar, då lagret kom, på andra var den avlägsnad men med spår av klistringen i behåll. Anmälan skedde till K. Befde i Göteborgs och Bohus län, och ett par polisförhör föranstaltades, utan att dock, så vitt hittills är känt, den verklige förövaren av ett så allvarligt straffbelagt brott blivit ertappad.

När en sådan trafik kan pågå, utan att bli upptäckt annat än händelsevis och oberoende av den kontroll som skulle förebygga och se upp med slikt, är det mindre att förvåna sig över att det mångenstädes och dagligdags brytes mot bestämmelserna om *tydliga anslag* rörande barns tillträde eller icke till pågående biografföreställning, eller utsättes direkt vilseledande anslag, eller oberoende av behörigt anslag om barnförbud insläppes så många barn som möjligt, o. s. v. Det är i själva verket förvånande, att icke förhållandena äro värre än de äro, och detta får tillskrivas den lyckliga omständigheten, att det bland flertalet biografidkare numera betraktas som en heder att hållasin bildteater korrekt och laglydigt skött; dessutom hålla konkurrenterna gärna ett litet öga på varandra.

Det ena som det andra gör, att man nog vågar hoppas på ett bättre sakernas tillstånd inom en icke alltför avlägsen framtid. Och det må väl få anses vackert så, vad dock redan på fem års tid vunnits i fråga om hela biografväsendets höjande i både ett och annat hänseende. Jämförelsen mellan förr och nu ligger inom räckhåll för de flesta.

Föräldraansvar.

Både censur och poliskontroll, sådana de nu var på sitt håll äro, kräva under alla omständigheter ett komplement, när det gäller barn och bio.

Ägaren av en välrenommerad liten biograf i ett av Sveriges största samhällen berättade en gång om vissa erfarenheter, som han gjort, då han, som annars alltid brukar ha röda program, vid ett tillfälle funnit sig hänvisad

att hålla gul repertoar och alltså icke kunde lämna barn tillträde, icke heller där de åtföljdes av målsmän. Han smickrar sig med att ha åtskilliga fasta premiärkunder av framstående samhällsställning. Särskilt nämnde han en ganska bemärkt person, som regelbundet brukade komma, med sina barn i sällskap; så ock nu. Då han nu icke kunde få taga barnen med, vände han ju om, men var mycket förtretad, menande att nog kunde han fullt lika bra som någon censur avgöra, vad hans barn borde få se eller ej. Denna episod fäste sig särskilt i mitt minne, emedan jag icke långt därefter blev påmind om namnet, då i förbindelse med recensionen av en bok med den innehållsrika titeln *föräldraansvar.*

Huru skulle den censor vara beskaffad, som icke gärna överläte, i vad på honom ankomme, åt ansvarskännande fäder och mödrar att bestämma, vad *deras*barn borde få se på bio? Men icke lika gärna överläte han det värvet åt första bästa filmgeschäftsman från in- eller utlandet. Och det gjorde väl vid lugnare eftertanke icke heller en omdömesgill far eller mor. Dock vore det just detta som skedde, om konsekvenserna utdroges ur den lilla nyss skildrade scenen från biografvestibulen, som säkerligen utspelats i otaliga variationer på dag och år, där en far — eller en »målsman», tilläventyrs med den respektabla åldern av 15½ år på nacken, en »äldre» person med andra ord! — tror sig med ledning av affischer och program kunna minst lika bra som någon censor avgöra vad hans skyddsling bör få se därinne. Det är dock *den* avgörande skillnaden för handen, att censorn har åtminstone *sett* vad det är fråga om, kanske både en och två gånger, innan han sagt sitt ord, under det att »målsmannen» tvärsäkert inte har en aning om, vad som bjudes. Om det är så — och det *är* så, någon närmare bevisföring är inte av nöden — att *icke i ett fall på tusen* en far eller mor eller målsman varit i tillfälle att på förhand bedöma, vad det är barnet skulle få se — om det vidare är så, att tusental och åter tusental av småttingar traska från bio till bio, vilka ingen far eller mor ha, eller vilkas far eller mor, om de aldrig så mycket vore i tillfälle därtill, icke någonsin skulle ägna en tanke åt, vad barnet finge se — om vi än vidare göra klart för oss att vad som en gång sett kanske icke skulle sätta djupare spår, men upprepat och åter upprepat i oändliga variationer kan bringa livslång oreda och vanföreställningar i en liten obefäst hjärna — skulle vi då icke i all social solidaritets namn kunna böja oss för lämpligheten av att samhället genom sinaorgan åtager sig ett visst föräldraansvar för de många minsta av sina små?

Det blir gott utrymme för det individuella föräldraansvaret att göra sig gällande ändå, där det kännes. I all synnerhet vilar på detta att reglera biobesökens *antal;* det kan inte samhället ombestyra i detalj, ehuru vissa generella restriktioner icke saknas (t. ex. bestämmelsen, att ensamma barn ej få tillträde till föreställning som avslutas efter kl. 8 e. m.), direkt syftande bl. a. till inskränkning av biografbesöken.På en del ställen har begreppet »knäbarn» uppfunnits och tolkats därhän, att sådana få lämnas tillträde när och var som helst, så mycket mera som ju mycket små barn »får resa fritt å statsbanorna»! Hur egendomligt det än kan låta, så har det verkligen förekommit, att man menat sig kunna åberopa lokal polismyndighets stöd för slik absurditet.

Till föräldraansvaret hör också att övertyga sig om, att ens barn, när de få gå till bio, besöka en sådan, där ordning och lagliga skyldigheter (t. ex. med avseende på *tydliga anslag om barntillträde)* iakttagas, och där man kan ha tilltro till ett säkert och gott urval av det barntillåtna förevisningsmaterialet. Man behöver inte inbilla sig själv eller sina barn, att de föreställningarna äro *tråkigare* än andra, ty det behöver alls inte vara fallet. Föräldrar och uppfostrare, som vårda sig sorgfälligt om sina skyddslingars lugna utveckling även i de ömtåliga åren närmast ovan om barngränsen, kan det vara till en ledning, att det finns tillkännagivanden om vilka biografer som ständigt eller för tillfället föra barntillåtna program. Det skadar alls icke en fröken backfisch och en ung herr gymnasist att gå på en röd bio i st. f. på en gul, i synnerhet om de skola besöka den tillsammans. Ty även om censuren givetvis också i begränsningen avdet gula materialet måste hålla sig sådana publikgrupper för ögonen, så är det icke därmed sagt, att varje »för äldre» licensierad film kan vara att egentligen rekommendera för halvmogen ungdom.

Barnets rätt.

Vi leva sedan länge i ett tidsskede, som kallas barnets. I de allvarliga tider, som nu äro inne, och som skola följa

efter de härjningar, som nu övergå stora delar av världen, kommer kravet på skydd och stöd för det spirande släktet oeftergivligen att göra sig allt starkare gällande.

Det är barnets rätt att få sitt behov av sund förströelse tillgodosett, och biografen *kan* till en del sörja för detta. Den *borde mera* än hittills sörja därför genom särskilt på barnasmaken beräknade filmer. Men det är också barnets rätt att skyddas mot sådant som är ägnat att skadligt uppjaga dess fantasi och menligt inverka på dess andliga utveckling eller hälsa. Föräldraansvar och föräldramyndighet påvilar denna angelägenhet städse i första hand, men även samhällsansvar och samhällsmyndighet måste gripa in på de områden, där sakens natur så fordrar. Ovillkorligen ligger häri kärnan av problemet »barn och bio» — det stora i det lilla, som berättigar vädjan i sådant ärende upp till själva den landsfaderliga myndigheten.

Barnets rätt går fram för biografens.
